Europski parlament
2024-2029

Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja

2026/2070(INI)

11.6.2026

NACRT IZVJEŠĆA

o jačanju vještina u Uniji – mogućnosti za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u vrijeme tranzicije
(2026/2070(INI))

Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja

Izvjestiteljica: Brigitte van den Berg

SADRŽAJ

Stranica

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽENJE 7

PRILOG: PRIJAVA PRIMLJENIH INFORMACIJA 9

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o jačanju vještina u Uniji – mogućnosti za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u vrijeme tranzicije

(2026/2070(INI))

Europski parlament,

– uzimajući u obzir Deklaraciju iz Herninga o privlačnom i uključivom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju s ciljem povećanja konkurentnosti i kvalitetnih radnih mjesta za razdoblje 2026. – 2030., koju su države članice prihvatile 12. rujna 2025.,

– uzimajući u obzir Preporuku Vijeća od 24. studenoga 2020. o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO) za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost[1],

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 5. ožujka 2025. naslovljenu „Unija vještina” (COM(2025)0090),

– uzimajući u obzir Preporuku za preporuku Vijeća o ljudskom kapitalu u Europskoj uniji, koju je Vijeće usvojilo 9. ožujka 2026.,

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/817 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi programa Unije za obrazovanje i osposobljavanje, mlade i sport Erasmus+ te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1288/2013[2],

– uzimajući u obzir članak 55. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za zapošljavanje i socijalna pitanja (A10-0000/2026),

A. budući da 34,7 % Europljana ima diplomu o završenom strukovnom obrazovanju i osposobljavanju; budući da 49 % svih učenika u EU-u pohađa neki program strukovnog obrazovanja i osposobljavanja[3]; budući da se strukovno obrazovanje i osposobljavanje u mnogim državama članicama smatra manje vrijednim od akademskog obrazovanja; budući da se učenici i osobe koje su završile strukovno obrazovanje i osposobljavanje zbog te razlike u percepciji mogu naći u situaciji u kojoj će doživjeti društvene pristranosti ili ograničenije mogućnosti;

B. budući da se u EU-u bilježi rast potražnje za strukovnim zanimanjima, potaknut zelenom i digitalnom tranzicijom, vraćanjem industrije u matične zemlje, infrastrukturnim ulaganjima i demografskim promjenama; budući da podaci s tržišta rada upućuju na akutne i trajne manjkove u sektorima s velikom potražnjom za strukovnim zanimanjima; budući da će, prema Cedefopovim prognozama potreba za vještinama, 60 % svih otvorenih radnih mjesta do 2035. zahtijevati kvalifikacije koje ne

[1] SL C 417, 2.12.2020., str. 1.
[2] SL L 189, 28.5.2021., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj.
[3] Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja (Cedefop), „VET statistics and indicators”, https://www.cedefop.europa.eu/en/projects/statistics-and-indicators.

prelaze srednju razinu[4], što je razina koja se najčešće stječe strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem;

C. budući da je naglasak orijentacije politike EU-a u okviru Lisabonske strategije nerazmjerno stavljen na akademska postignuća, čime se podcjenjuje strateška važnost strukovnih zanimanja za industrijsku bazu i otpornost EU-a; budući da nedavni geopolitički događaji, poremećaji u lancima opskrbe te zelena i digitalna tranzicija pokazuju da su potrebna znatna ulaganja u strukovno obrazovanje i osposobljavanje;

D. budući da pristranosti koje su ukorijenjene u politikama i u društvu i prema kojima se obrazovni smjerovi promatraju hijerarhijski doprinose neprivlačnosti strukovnih smjerova i akademskom pomaku, čime se ograničava jednako priznavanje talenata, ugrožava socijalna kohezija i pogoršava kritični manjak vještina u strukovnim zanimanjima;

E. budući da nepotrebne administrativne prepreke, fragmentirani postupci priznavanja i nedovoljna interoperabilnost među nacionalnim sustavima i dalje ometaju slobodno kretanje radnika, posebno onih sa strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem; budući da pojačana suradnja između država članica i regionalni okviri mogu doprinijeti izgradnji uzajamnog povjerenja, modernizaciji postupaka priznavanja i olakšavanju mobilnosti radnika sa strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem, uz istodobno održavanje visokih standarda;

Prepoznavanje vrijednosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u društvu

1. ističe važnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za gospodarsko blagostanje i konkurentnost EU-a; naglašava važnost promicanja i vrednovanja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kako bi ono postalo privlačnije kao kvalitetan smjer na putu do zaposlenja; poziva Komisiju da osigura da se u okviru predstojeće strategije za strukovno obrazovanje i osposobljavanje riješi pitanje kvalitete i relevantnosti kurikuluma strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, zajedno s poboljšanim promicanjem programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja među učenicima, poslodavcima i širom javnosti;

2. naglašava da bi se na strukovno obrazovanje i osposobljavanje trebalo gledati kao na alat koji može podupirati osobni razvoj učenika i radnika i odgovoriti na problem manjka radne snage na tržištu rada i tako doprinijeti konkurentnosti EU-a i podupiranju inovacija u strateškim sektorima;

3. naglašava da je potrebno osigurati da učenici ili osobe koje su završile strukovno obrazovanje i osposobljavanje osjećaju da se njihove kvalifikacije i zanimanja cijene jednako kao i akademsko obrazovanje kako bi se osigurala socijalna kohezija i inkluzija;

4. poziva institucije EU-a i države članice da promiču terminologiju za obrazovne smjerove kojom će se iskazivati veće poštovanje i da napuste nazive što su „više” i „niže” obrazovanje; poziva Komisiju da cilj stjecanja visokog obrazovanja na razini

[4] Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja (Cedefop), „Skills Forecast”, https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/skills-forecast.

EU-a prestane primjenjivati kao mjerilo jer to nije u skladu s namjerom Komisije da jednako cijeni strukovno obrazovanje i osposobljavanje;

5. poziva države članice i institucije EU-a da učenike ili osobe koje su završile strukovno obrazovanje i osposobljavanje uključe u donošenje politika na svim razinama kako bi se osiguralo ravnopravno sudjelovanje te da ponude stažiranje u struci;

6. prepoznaje doprinos organizacija WorldSkills i EuroSkills u promicanju izvrsnosti, inovacija i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja diljem Europe; potiče bližu suradnju između Komisije, država članica i organizacija za natjecanje u strukovnim vještinama u cilju promicanja strukovne izvrsnosti i podupiranja vidljivosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja; uviđa da bi ta natjecanja i s njima povezani okviri, kao što su standardi organizacije WorldSkills za pojedina zanimanja, trebali poslužiti kao nadahnuće za kreatore politika i za razvoj politike strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te priznavanje vještina;

7. podsjeća da, iako se u komunikaciji Komisije naslovljenoj „Unija vještina” navodi da bi strukovno obrazovanje i osposobljavanje trebalo postati „jednako cijenjeno kao i visoko obrazovanje”, strukovno obrazovanje i osposobljavanje i dalje prima manji udio sredstava iz programa Erasmus+ u usporedbi s akademskim obrazovanjem; ustraje u tome da se proračunska sredstva za strukovno obrazovanje i osposobljavanje povećaju kako bi se osiguralo ostvarenje tog cilja u praksi i kako bi se podupro cilj prema kojem bi 12 % učenika strukovnih programa obrazovanja i osposobljavanja do 2030. trebalo sudjelovati u programima mobilnosti učenika, koji je utvrđen u okviru plana „Europa u pokretu”;

Poboljšanje kvalitete i relevantnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja povećanjem ulaganja

8. poziva Komisiju da preko preporuka za pojedine države članice u okviru europskog semestra i izdvajanja sredstava EU-a podupre države članice kako bi mogle uložiti dostatnu razinu sredstava u strukovno obrazovanje i osposobljavanje; podsjeća na uspješno ulaganje u lokalna gospodarstva u okviru Fonda za pravednu tranziciju kombinacijom financiranja vještina i malih i srednjih poduzeća te preporučuje da se taj primjer slijedi u okviru planova za nacionalno i regionalno partnerstvo država članica u cilju promicanja strukovnog obrazovanja i osposobljavanja;

9. podupire partnerstva na razini EU-a i na nacionalnoj razini između poslodavaca i pružatelja usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u cilju poboljšavanja relevantnosti i kvalitete kurikuluma strukovnog obrazovanja i osposobljavanja; poziva na povezivanje pružatelja usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s regionalnim industrijskim i tehnološkim klasterima;

10. poziva na šire uključivanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u postojeće politike i programe EU-a; potiče bolje uključivanje tijela za strukovno obrazovanje i osposobljavanje u razvoj inovacijskih politika kako bi se poboljšalo širenje i prihvaćanje inovativnih rješenja u svim sektorima; ustraje u tome da je potrebno poduprijeti ulaganja u vještine u strateškim sektorima u okviru sastavnica politike predloženog Europskog fonda za konkurentnost;

11. naglašava da su umjetna inteligencija i automatizacija dovele do povećane potrebe za prekvalifikacijom; u tom kontekstu naglašava sve veću važnost pristupačnog osposobljavanja za sve radnike za njihovu trenutačnu ili alternativnu karijeru;

12. poziva Komisiju, države članice i poslodavce da osiguraju pravednu naknadu i pristojne radne uvjete za naukovanje i pripravništvo u okviru strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kako bi se poboljšala privlačnost, kvaliteta i uključivost učenja temeljenog na radu;

Priznavanje mobilnosti učenika i radnika

13. naglašava važnost priznavanja diploma i vještina za osiguravanje slobode kretanja učenika i radnika sa strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem i za rješavanje problema slabijih mogućnosti za mobilnost u tom pogledu; poziva da se predstojećom Inicijativom za prenosivost vještina stvori dosljedan ekosustav EU-a za priznavanje vještina i mobilnost i da se osigura interoperabilnost između Europassa, višejezične klasifikacije europskih vještina, kompetencija i zanimanja, nacionalnih kvalifikacijskih okvira, mikrokvalifikacija i digitalnih vjerodajnica; naglašava da bi taj sustav trebao biti transparentan, prilagođen građanima, digitalan i besplatan;

14. žali zbog činjenice da je prihvaćenost zajedničkih okvira osposobljavanja u skladu s Direktivom 2005/36/EZ[5] ograničena te poziva Komisiju, države članice i relevantna stručna tijela da aktivno promiču njihov razvoj i provedbu u strukovnim sektorima, u kojima bi zajednički zahtjevi u pogledu osposobljavanja mogli poduprijeti profesionalnu mobilnost i odgovoriti na problem manjka vještina;

°

° °

15. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji.

[5] Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. rujna 2005. o priznavanju stručnih kvalifikacija (SL L 255, 30.9.2005., str. 22., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2005/36/oj).

OBRAZLOŽENJE

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje (SOO) neophodno je za gospodarsko blagostanje i konkurentnost Europe, industrijsku otpornost i socijalnu koheziju. Gotovo polovina svih učenika srednjih škola u Europskoj uniji pohađa strukovne programe, dok se milijuni radnika oslanjaju na strukovne kvalifikacije kako bi doprinijeli sektorima koji su ključni za funkcioniranje i konkurentnost Europe. Međutim, unatoč svojoj strateškoj važnosti, strukovno obrazovanje i dalje je manje priznato i prestižno od akademskog obrazovanja u mnogim državama članicama. Ova rezolucija odgovor je na inicijativu Europske komisije za stvaranje unije vještina i ciljeve Deklaracije iz Herninga, a ujedno i doprinos raspravi o predstojećoj europskoj strategiji za strukovno obrazovanje i osposobljavanje i planiranoj Inicijativi za prenosivost vještina. U njoj se iznosi vizija Europskog parlamenta za snažniji, privlačniji i istinski jednako cijenjen sektor strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Europa se trenutačno suočava s paradoksom. U vrijeme kada zelena i digitalna tranzicija, industrijska modernizacija, ulaganja u infrastrukturu i starenje stanovništva stvaraju dosad nezabilježenu potražnju za strukovnim vještinama, strukovni smjerovi i dalje se smatraju manje poželjnima od akademskog obrazovanja. Prognoze s tržišta rada dosljedno upućuju na velik manjak u sektorima koji se u velikoj mjeri oslanjaju na strukovne kvalifikacije, uključujući proizvodnju, građevinarstvo, promet, zdravstvo, energetiku i napredna tehnička zanimanja. Istodobno, mladim ljudima se i dalje šalje poruka da se obrazovni uspjeh prvenstveno mjeri napretkom na putu do visokog obrazovanja.

Ovaj izazov nije samo gospodarski nego i kulturni. U obrazovnoj politici i javnom diskursu diljem Europe akademski i strukovni smjerovi desetljećima su se promatrali kroz hijerarhijski položaj, a ne kao različiti, ali jednako vrijedni oblici učenja i stručnog znanja. Ekspanzija visokog obrazovanja stvorila je važne prilike za milijune Europljana, ali je pridonijela i percepciji da je strukovno obrazovanje tek drugi izbor. Ta hijerarhija ugleda i dalje oblikuje obrazovne odluke, profesionalno usmjeravanje, ishode na tržištu rada i stavove javnosti prema strukovnim zanimanjima.

Posljedice daleko nadilaze obrazovnu politiku. U mnogim državama članicama građani s praktičnim obrazovanjem i dalje se suočavaju sa strukturnim nedostacima u područjima od napredovanja u karijeri i prilika za ostvarivanje prihoda do političkog predstavljanja i pristupa stanovanju. Iako društva ovise o kvalificiranim tehničarima, obrtnicima, zdravstvenim radnicima i drugim strukovnim zanimanjima, ta zanimanja često nisu jednako društveno i gospodarsko priznata kao zanimanja za koja su potrebne akademske kvalifikacije. Te razlike mogle bi ojačati socijalne podjele između praktično i teoretski obrazovanih građana, ograničiti socijalnu mobilnost, ugroziti demokratsku otpornost i oslabiti povjerenje u obećanje da će se svi oblici talenata jednako cijeniti.

Te nejednakosti imaju i velike gospodarske posljedice. Konkurentnost Europe sve više ovisi o njezinoj sposobnosti da privuče, razvije i zadrži radnike sa vještinama stečenima strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem. Za prelazak na klimatsku neutralnost, uvođenje novih tehnologija, jačanje europskih industrijskih kapaciteta i smanjenje strateških ovisnosti potrebni su visokostručni radnici sa strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem. Manjak vještina stoga nije samo posljedica demografskih promjena ili gospodarske preobrazbe. On je dijelom i posljedica dugotrajnih društvenih i političkih odluka kojima se podcjenjivalo strukovno obrazovanje i strukovna zanimanja. Stoga je za rješavanje problema nedostatka

radne snage potrebno više od osposobljavanja dodatnih radnika. Potrebno je vratiti privlačnost, status i vidljivost strukovnih smjerova obrazovanja u cijelom društvu.

Poboljšanje kvalitete i relevantnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ključan je dio tih nastojanja. Potrebna su snažna partnerstva između pružatelja usluga obrazovanja, poslodavaca, regionalnih vlasti i socijalnih partnera kako bi se osiguralo da strukovni programi i dalje odgovaraju kretanjima na tržištu rada i tehnološkim promjenama. Centri strukovne izvrsnosti, učenje temeljeno na radu i naukovanje pokazuju potencijal bliske suradnje između obrazovanja i industrije za poticanje inovacija, regionalnog razvoja i gospodarskog rasta. Istodobno će mogućnosti cjeloživotnog učenja, usavršavanja i prekvalifikacije postati sve važnije jer umjetna inteligencija, automatizacija i digitalizacija i dalje preobražavaju zanimanja i zahtjeve u pogledu vještina.

Mobilnost radne snage i priznavanje kvalifikacija i dalje su ključni za dobro funkcioniranje europskog tržišta rada. Slobodno kretanje radnika jedna je od temeljnih sloboda Unije, no učenici i radnici sa strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem često se i dalje suočavaju s nepotrebnim preprekama pri traženju mogućnosti preko granica. Poboljšanje transparentnosti, prenosivosti i priznavanja vještina i kvalifikacija može pomoći u rješavanju problema nedostatka radne snage, jačanju unutarnjeg tržišta i osiguravanju da radnici sa strukovnim zanimanjima mogu ići onamo gdje su najpotrebniji.

Ovom se rezolucijom zajedno nastoji doprinijeti široj promjeni načina na koji Europa cijeni znanje, vještine i obrazovna postignuća. Izgradnja istinske unije vještina zahtijeva više od reagiranja na potrebe tržišta rada. Kao što je vidljivo iz obveze preuzete i istaknute u komunikaciji „Unija vještina”, strukovno obrazovanje i osposobljavanje trebalo bi postati „jednako cijenjeno kao i visoko obrazovanje”, što znači da bi europske institucije i države članice također trebale provoditi u djelo ono o čemu govore u politikama, instrumentima, zakonodavstvu i komunikaciji.

PRILOG: PRIJAVA PRIMLJENIH INFORMACIJA

U skladu s člankom 8. Priloga I. Poslovniku, izvjestiteljica izjavljuje da je u svoje izvješće uključila informacije o pitanjima koja se odnose na temu dosjea koje je, za potrebe pripreme nacrta izvješća, primila od sljedećih predstavnika interesnih skupina obuhvaćenih područjem primjene Međuinstitucijskog sporazuma o obveznom registru transparentnosti[1] ili sljedećih predstavnika javnih tijela trećih zemalja, uključujući njihove diplomatske misije i veleposlanstva:

1. Predstavnici interesnih skupina obuhvaćeni područjem primjene Međuinstitucijskog sporazuma o obveznom registru transparentnosti
2. Predstavnici javnih tijela trećih zemalja, uključujući njihove diplomatske misije i veleposlanstva

Navedeni popis sastavljen je pod isključivom odgovornošću izvjestiteljice.

Ako su fizičke osobe na popisu navedene imenom, funkcijom ili imenom i funkcijom, izvjestiteljica izjavljuje da je tim fizičkim osobama dostavila Obavijest Europskog parlamenta o zaštiti podataka br. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), u kojoj se navode uvjeti za obradu njihovih osobnih podataka i prava povezana s tom obradom.

[1] Međuinstitucijski sporazum od 20. svibnja 2021. Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o obveznom registru transparentnosti (SL L 207, 11.6.2021., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).